

Тетяна ФУРСИКОВА (Кіровоград, Україна)

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Стаття містить авторське бачення проблеми формування інформативної компетентності майбутніх учителів у контексті здоров'язберігальних технологій.

Ключові слова. Майбутні вчителі, компетентнісний підхід, інформатична компетентність, компетентнісні завдання, здоровий спосіб життя, здоров'язберігальні технології.

The article reveals the author's vision of the problem of forming future teachers' informatic competence in the context of health care technologies.

Keywords. Future teachers, competence approach, informatic competence, competence problem, healthy lifestyle, the health care technology.

Постановка проблеми. Інформація – стратегічний ресурс сьогодення. Україна, інтегруючись у світовий інформаційний простір, зацікавлена у підвищенні рівня інформаційної культури зростаючого покоління. Пріоритетами державної політики в галузі освіти є підготовка майбутніх учителів з високим рівнем освіти й культури, здатних до творчої праці, професійного розвитку, мобільності в освоєнні та впровадженні нових наукових та інформаційних технологій. Ці завдання окреслено Законом України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 рр.», «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр.», Національною доктриною розвитку освіти України в ХХІ столітті, державною цільовою програмою «Сто відсотків» та ін. Успішне їхнє виконання потребує спрямування вектора розвитку освіти на компетентнісний підхід до навчання, що прийшов на зміну так званому «знаннєвому».

Актуальність дослідження зумовлено двома чинниками. По-перше, компетентнісний підхід у підготовці майбутніх учителів передбачає зміщення акцентів із засвоєння визначених державними стандартами знань, умінь і навичок на формування здатності практично діяти, приймати ефективні рішення, шукати потрібну інформацію, організовувати, опрацьовувати, аналізувати й оцінювати її, створювати й передавати дані відповідно до власних потреб, а також формування навичок безперервної самоосвіти та рефлексії. Такий підхід дасть змогу студентам підготуватися до майбутньої професійної діяльності, жити й працювати в інформаційному суспільстві.

По-друге, стан здоров'я зростаючого покоління вимагає пошуку ефективних освітніх технологій, у яких збереження здоров'я молоді є пріоритетним. З ініціативи Президента України 2012 рік оголошено Роком спорту та здорового способу життя. Зазначимо, що державна освітня політика в Україні спрямована на формування здоров'я студентської молоді та культури здоров'я в умовах відповідно організованого навчально-виховного процесу. Отож, вимогою сучасних занять є усвідомлення студентами життєвих цінностей, оскільки здоров'я є водночас і основою їх гармонійної життєдіяльності, й умовою саморозвитку та самовдосконалення особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Питання формування інформатичної компетентності перебувають у центрі уваги значної кількості науково-педагогічних досліджень. Вагомий внесок у розв'язання цього завдання зробили вчені: Н. Бібік, А. Маркова, Н. Морзе, Л. Петухова, О. Пометун, Т. Пушкарьова та інші. Цей факт сам по собі є визнанням того, що інформатична компетентність відіграє провідну роль у навчальній діяльності учнів ліцею, що й зумовлює вивчення змісту цього феномену. Однак, питання формування інформатичної компетентності майбутніх учителів та розвитку інтересу до проблеми культури здоров'я залишається малодослідженим.

Мета статті – розробити методичні засади формування інформатичної компетентності учнів ліцею в контексті здоров'язберігальних технологій.

Виклад основного матеріалу. Технологія реалізації провідної ідеї дослідження та її складників передбачає організацію відповідного інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища, під яким розуміємо сукупність знаннєвих, технологічних і методичних складників, які забезпечують якісне оволодіння інформатичною компетентністю (рис. 1).

При формуванні інформатичної компетентності передбачаємо розвиток універсальних навичок критичного мислення, зокрема вміння спостерігати та робити логічні висновки,

використовувати інформаційні моделі, аналізувати ситуацію, розуміти загальний зміст повідомлення та його прихований смисл [2; 3].

Рис. 1. Структура інформатичної компетентності майбутніх учителів у контексті здоров'язберігальних технологій.

Сутність здоров'язберігальних технологій, на нашу думку, постає в комплексній оцінці умов виховання і навчання, які дозволяють зберігати наявний стан студентів, формувати більш високий рівень їхнього здоров'я, навичок здорового способу життя, прогнозувати можливі зміни здоров'я і проводити відповідні психолого-педагогічні заходи з метою забезпечення успішності навчальної діяльності та її мінімальної фізіологічної «вартості», поліпшення якості життя майбутніх учителів [7].

Зазначимо, що традиційна методика навчання передбачає подання теоретичного матеріалу з наступним закріпленням на семінарських, практичних або лабораторних заняттях шляхом розв'язування так званих поставлених завдань. Кожна така задача передбачає наявність чітко визначеної моделі (у вигляді конкретних формул чи законів, які слід застосувати), прописаних вхідних даних та результатів. Разом з тим, в реальному житті всі зустрічаються із «життєвими», не поставленими завданнями. Саме такі завдання (називаємо їх компетентнісними, оскільки їх розв'язування сприятиме набуттю студентами компетентностей), на думку В. Шолоховича, має велике світоглядне та розвивальне значення.

При побудові навчального процесу на основі компетентнісного підходу перед майбутніми вчителями ставимо (визначаємо, обговорюємо) проблему, у процесі вирішення якої передбачається, що студенти самостійно здійснюють цільовий пошук потрібних відомостей та формують орієнтовну основу дій щодо розв'язування таких завдань (визначають вхідні дані та передбачувані результати; недостатність чи надлишковість даних; стратегію розв'язування завдання та інструменти для її реалізації; оптимальність обраних інструментів та якість виконання завдання тощо). В задачах такого типу прямим продуктом є свідоме засвоєння знань та умінь формувати стратегію розв'язування компетентнісних задач, планувати процес розв'язування, контролювати його правильність та оптимальність, виявляти та виправляти помилки. Залежно від ступеня узагальнення такі завдання ми поділяємо на предметні, групові (в яких передбачається парна чи групова взаємодія ліцеїстів), міждисциплінарні, фундаментальні. За таких умов майбутні фахівці проявляють інтелектуальну активність і самостійність як у процесі розв'язування, так і оцінювання (самооцінювання, взаємооцінювання) інтелектуального завдання та виявляють здатність до цілепокладання, оцінювання, ефективної дії та рефлексії [5; 6].

Пропонуємо авторський підхід щодо змістового наповнення та методичного проектування занять з інформаційних технологій, спрямованих на формування інформативної компетентності в контексті здоров'язберігальних технологій (таблиця 1).

Таблиця 1

Проектування етапів лабораторного заняття з інформаційних технологій

Етап лабораторного заняття	Технологія формування інформатичної компетентності	Здоров'язберігальний аспект
Актуалізація і корекція опорних знань, навичок і вмінь	Прийом «Інтелектуальна розминка» застосовуємо з метою привести студентів в активний «стартовий» стан за допомогою актуалізації їхніх знань, обміну думками, опрацювання загальної позиції та формування мотивації до навчально-пізнавальної діяльності.	Наявність мотивації на здоровий спосіб життя
Актуалізація мотивації учіння студентів	«Банк ідей» впроваджуємо під час групового формування ідеї розв'язання певної задачі. Група, перед якою вона ставиться, висуває якомога більше нових ідей, інколи абсолютно несподіваних, що сприяє створенню атмосфери невимушеності, змагальності та співробітництва.	Інтерес до навчання, проведення фізкультхвилинок, дотримання гігієнічних вимог
Вивчення нового матеріалу	Метод круглого столу використовуємо для проведення занять з метою обговорення теоретичних проблем і обміну досвідом. Студенти заздалегідь готують доповіді, реферати та виступи.	Структурування заняття на частини залежно від рівня розумової працездатності та особливостей сприйняття студентів
Самостійне застосування студентами знань у стандартних ситуаціях	Аналіз конкретної ситуації, в основі якої лежить певна проблема: практичних навичок студенти набувають за допомогою реальних прикладів із життя країни, групи, ВНЗ, а також із майбутньої професійної діяльності. На основі цього відбувається дискусія, що сприяє вирішенню суттєвої ситуаційної проблеми.	Використання здоров'язберігальних дій для збереження працездатності і розширення функціональних можливостей організму студентів
Творче перенесення знань і навичок у нові ситуації	Метод аналізу навчає правильно і логічно мислити, розвиває вміння спостерігати й аналізувати проблеми, які впливають із певної професійної діяльності. Застосовуємо тоді, коли є необхідність розвитку в студентів самостійного і творчого мислення, формування у них переконання, що немає готових проторованих шляхів ухвалення стандартних рішень. І, навпаки, кожне рішення потребує всебічного аналізу ситуації та врахування різноманітних чинників, які на неї впливають.	Оптимальна щільність уроку; зміна видів навчальної діяльності
Рефлексія	Застосовуємо прийоми активізації навчальної діяльності студентів: «побіжне обговорення», «знайти опонента», використання опорного конспекту тощо.	Створення позитивного емоційного настрою є обов'язковою умовою правильно організованого навчального процесу

Компетентнісні завдання з інформаційних технологій ми розглядаємо як комплексні задачі прикладного характеру, для яких обов'язковим є застосування сучасних ІКТ як засобу розв'язування, надання різнорівневої допомоги та критеріїв оцінювання як кінцевого результату, так і способів його отримання.

При складанні компетентнісних задач, що поєднують знанняву та діяльнісну компоненти, передбачаємо такі етапи: опис змісту проблемної ситуації з опорою на раніше засвоєні знання чи власний досвід ліцеїстів; формулювання вимог, що встановлюють початкові та граничні умови протікання навчальної діяльності; розробку критеріїв ефективності здійснення етапів виконання завдання та результуючого продукту діяльності студентів; розробку допомоги у формі запитання, завдання чи вправи, спрямованих на конкретизацію змісту описаної ситуації, уточнення сформульованих вимог, актуалізацію опорних знань і активізацію асоціативних та причинно-наслідкових зв'язків, необхідних для пошуку шляхів її вирішення; розробку настанов щодо якісного виконання завдань.

Висновки. Таким чином, інформатична компетентність, як невід'ємна складова фахової підготовки вчителя, передбачає не тільки і не стільки вміння оперувати власними знаннями, бути готовим змінюватися та пристосовуватися до нових потреб ринку праці, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатись упродовж усього життя, а й усвідомлювати цінність здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Під заг. ред. О.В. Овчарук. – К.: “К.І.С.”, 2004. – С. 64–70.
2. Морзе Н. В. Комп'ютерні технології для розвитку учнів та вчителів / Н. В. Морзе, Н. П. Дементієвська; [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime.edu-ua.net/em1/content/06mnvtpd.html>.
3. Морзе Н.В. Підготовка педагогічних кадрів до використання комп'ютерних телекомунікацій / Н.В. Морзе // Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: Зб. наук. праць. – К.: НПУ ім. М.П.Драгоманова. – Вип. 6. – 2003. – С. 12-25.
4. Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки: Закон України від 9.01.2007 № 537-V. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/law/07_isu.html.
5. Селевко Г. К. Педагогические технологии на основе информационно-коммуникационных средств / Г. К. Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 208 с.
6. Сікорський П. І. Комп'ютерні технології навчання: сутність та особливості впровадження / П. І. Сікорський // Педагогіка і психологія. – 2004. – № 4. – С. 29–35.
7. Смирнов Н. К. Здоровьесберегающие образовательные технологии в современной школе / Смирнов Н. К. – М.: АПК и ПРО, 2002. – 121 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Фурсикова Тетяна Володимирівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хореографічних дисциплін, образотворчого мистецтва та дизайну Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.